

УДК 452.231

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/68-2-38>**Олена СІРМАН,***orcid.org/0000-0002-1535-3225*

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри здоров'я людини та фізичної терапії

Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука
(Рівне, Україна) *sirmanolena@ukr.net***Оксана БОРОВЕЦЬ,***orcid.org/0000-0001-35478-2072*

кандидат біологічних наук,

доцент кафедри здоров'я людини та фізичної терапії

Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана
(Рівне, Україна) *borovetsoksanaoksana@ukr.net*

КОМПЕТЕНЦІЇ, ЯКИМИ ПОВИНЕН ВОЛОДІТИ ФІЗИЧНИЙ ТЕРАПЕВТ

У статті вивчено та проаналізовані основні поняття та вимоги до підготовки фізичних терапевтів, встановлений взаємозв'язок між передбачуваними професійними компетентностями викладачів та здобувачів закладів вищої освіти. Акцентовано увагу на впровадження інноваційних дій для створення сучасного освітнього середовища, для майбутніх фахівців, що повинні здійснювати висококваліфіковану допомогу військовим, потерпілим в напрямку підвищення рівня їх здоров'я, компенсацію функційних порушень, профілактику рухових дисфункцій людини, ця проблематика була і залишається на сьогодні актуальною. Метою цього дослідження є сутність компетентностей у підготовці майбутніх фізіотерапевтів. Сформувані у людини вміння вчитись, будувати навчальний процес, організувати з урахуванням науково-педагогічного потенціалу, матеріальної і навчально-методичної бази вищого закладу освіти, сучасних інформаційних технологій, розвивати гармонійно освідчену особистість, здатну до постійного оновлення наукових знань, професійної мобільності та швидкої адаптації до динамічних процесів в освітній та соціально-культурній сферах, галузях техніки і технологій, системах управління й організації праці в умовах ринкової економіки. Узагальнено, що компетентність розглядається як сукупність знань, умінь, навичок, способів і засобів досягнення цілей, а також умінь аналізувати опановані знання й вміння в потрібний момент і використати їх у процесі реалізації професійних функцій. Висвітлено, що професійної компетентності фізіотерапевта належать такі: вміння відповідати за результати професійної діяльності; проводити практичну діяльність відповідно до потреб здоров'я людини, культурних цінностей та традицій населення України; застосовувати методи. Визначено, що професійна компетентність це система знань та професійних умінь за фахом, а особливості розуміння майбутніми фахівцями з фізичної терапії своїх професійних компетентностей визначається як необхідність подальшого розвитку фізичної реабілітації з метою зміцнення та збереження здоров'я.

Ключові слова: компетентності, навички, знання, вміння, фізичний терапевт, підготовка, розкрито.

Olena SIRMAN,*orcid.org/0000-0002-1535-3225*

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor at the Department of Human Health and Physical Therapy

Academician Stepan Demianchuk International University of Economics and Humanities

(Rivne, Ukraine) *sirmanolena@ukr.net***Oksana BOROVETS,***orcid.org/0000-0001-35478-2072*

Candidate of Biological Sciences,

Associate Professor at the Department of Human Health and Physical Therapy

Academician Stepan International University of Economics and Humanities

(Rivne, Ukraine) *borovetsoksanaoksana@ukr.net*

COMPETENCIES THAT A PHYSICAL THERAPIST SHOULD POSSESS

The article studied and analyzed the main concepts and requirements for the training of physical therapists, established the relationship between the expected professional competencies of teachers and graduates of higher education institutions.

Attention is focused on the implementation of innovative actions to create a modern educational environment, for future specialists who must provide highly qualified assistance to military personnel, victims in the direction of improving their health, compensation of functional disorders, prevention of motor dysfunctions of a person, this issue was and

remains relevant today. The purpose of this study is the essence of competencies in the training of future physiotherapists. To form a person's ability to learn, to build an educational process, to organize taking into account the scientific and pedagogical potential, the material and educational and methodological base of a higher educational institution, modern information technologies, to develop a harmoniously educated personality capable of constant updating of scientific knowledge, professional mobility and rapid adaptation to dynamic processes in the educational and socio-cultural spheres, technical and technological fields, management systems and labor organization in the conditions of the market economy. In general, competence is considered as a set of knowledge, abilities, skills, ways and means of achieving goals, as well as the ability to analyze acquired knowledge and skills at the right time and use them in the process of implementing professional functions. It is highlighted that the professional competencies of a physiotherapist include the following: the ability to be responsible for the results of professional activity; carry out practical activities in accordance with the needs of human health, cultural values and traditions of the population of Ukraine; apply methods communicate effectively, recognize the principles of mentoring, collaborate in a multidisciplinary team, collaborate effectively with physicians and other functional specialists, and contribute to teamwork. It was determined that professional competence is a system of knowledge and professional skills by specialty, and the specifics of understanding by future physical therapy specialists of their professional competences is defined as the need for further development of physical rehabilitation in order to strengthen and preserve health.

Key words: *competences, skills, knowledge, ability, physical therapist, training, revealed.*

Постановка проблеми у важкий для країни час, в військовий стан, підготовка фізичних терапевтів, є нагальною потребою в Україні. які здатні здійснювати висококваліфіковану допомогу військовим, потерпілим в напрямку підвищення рівня їх здоров'я, компенсацію функційних порушень, профілактику рухових дисфункцій людини, була і залишається на сьогодні актуальною проблемою. Це пов'язано із нагальною потребою щодо впровадження змін у сфері охорони здоров'я у напрямку здійснення адекватного та своєчасного реабілітаційного втручання у відповідності до індивідуальних особливостей та потреб громадян, спрямованих розвитку, збереження, відновлення функціональних можливостей організму людини, забезпечення повно-цінної життєдіяльності хворих і неповносправних, підвищення рівня якості життя населення України.

Питання професійної діяльності фахівців фізичної терапії висвітлені у роботах широкого кола науковців. Зокрема, дослідниками розкрито окремі аспекти клінічної діяльності фахівців з фізичної терапії, ерготерапії та формування готовності до її здійснення (Герцик, 2006: 21).

Аналіз досліджень. Професійна діяльність фахівця включає в себе наступні види діяльності: спортивно-педагогічну, рекреаційно-дозвільну, оздоровчо-реабілітаційну, освітньо-професійну, корекційну, організаційно-управлінську (Гук, 2013: 66).

Компетентності є, власне, тими індикаторами, що дозволяють визначити готовність студента-випускника до життя, подальшого особистого розвитку й активної участі в житті суспільства, бути готовим змінюватись та пристосовуватись до нових потреб ринку праці, оперувати й управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатись упродовж життя.

Метою нашої статті є охарактеризувати сутність компетенцій у підготовці майбутніх фізіотерапевтів.

Виклад основного матеріалу. Сьогодення ставить перед собою нове завдання – сформулювати у людини вміння вчитись. Вміти правильно побудувати навчальний процес організовується з урахуванням науково-педагогічного потенціалу, матеріальної і навчально-методичної бази вищого закладу освіти, сучасних інформаційних технологій. Він орієнтується на формування освіченої, гармонійно розвиненої особистості, здатної до постійного оновлення наукових знань, професійної мобільності та швидкої адаптації до динамічних процесів в освітній та соціально-культурній сферах, галузях техніки і технологій, системах управління й організації праці в умовах ринкової економіки.

Більшість авторів пов'язують поняття «компетентність» з професійною діяльністю людини. Компетентність розглядається як сукупність знань, умінь, навичок, способів і засобів досягнення цілей, а також умінь аналізувати опановані знання й умінь в потрібний момент і використати їх у процесі реалізації професійних функцій.

Важливим етапом для фізичних терапевтів є організація їх практичної роботи, впродовж якої, протягом усього періоду їх практичної діяльності, завжди мають виступати інтереси пацієнта/клієнта. Важливу роль у встановленні контактів відіграють комунікативні здібності та компетентності, як з пацієнтами так із іншими спеціалістами. Кожен випускник вищого навчального закладу в практичній діяльності повинен вміти вести дискусію на теми пов'язані з аспектами фізичної терапії та втілювати ці знання на практиці; оцінювати, аналізувати та планувати свою діяльність; застосовувати та

оцінювати заходи фізичної терапії; застосовувати навчальні принципи у практичній діяльності фізичної терапії; застосовувати принципи управління, що стосуються практики фізичної терапії; застосовувати науково доказові дані у практичній діяльності фізичної терапії; провадити професійну діяльність та демонструвати самостійну практичну діяльність відповідно до початкового рівня кваліфікації а також постійно поповнювати свої знання, вільно володіти професійною термінологією, мати розвинуте відчуття професійної гідності та соціальної відповідальності, а також відчувати потребу в постійній самоосвіті і професійному удосконаленні (Д'яченко, 2007: 38).

Фізична терапія (фізіотерапія) в сучасному міжнародному тлумаченні не є галуззю медицини, а професією галузі охорони здоров'я, яка пов'язана зі зміцненням здоров'я, запобіганням фізичної неповносправності, оцінкою стану й реабілітацією пацієнтів із больовим синдромом, хворобою чи травмою, та лікуванням без застосування медикаментозних, хірургічних або радіологічних засобів із використанням фізичних терапевтичних засобів, таких як масаж і маніпуляції, терапевтичні вправи, гідротерапія й різні форми енергії, у реабілітації та відновленні нормальної тілесної функції після захворювання або травми.

До професійної компетенцій фізіотерапевта належать компетенції:

- знання юридичних норм та етичних вимог, що стосуються фахівців охорони здоров'я, фізичної культури, освіти та соціального захисту;

- вміння відповідати за результати професійної діяльності;

- вміння провадити практичну діяльність відповідно до потреб здоров'я людини, культурних цінностей та традицій населення України;

- вміння застосовувати методи ефективного спілкування, визнавати принципи наставництва, співпрацювати в мультидисциплінарній команді, ефективно співпрацювати з лікарями та іншими функціональними спеціалістами та робити свій внесок у командну роботу;

- отримати рівень знань, щоб оцінити, вибрати та застосовувати оптимальні навчальні ресурси, які відповідають стану пацієнтів та оточенню;

- вміння працювати з фаховою інформацією та впроваджувати сучасні наукові дані у практичну діяльність;

- вміння керувати власною професійною діяльністю та захищати свою ідентичність, планувати та здійснювати професійний розвиток;

- вміння розуміти та пояснювати патологічні процеси, які піддаються корекції заходами фізичної терапії;

- вміння розуміти та описувати медичні, наукові, педагогічні, соціальні методи, пов'язані з практикою фізичної терапії;

- вміння провадити безпечну практичну діяльність за згодою пацієнта клієнта;

- вміння збирати анамнез пацієнта та аналізувати, вибрати і трактувати отриману інформацію;

- вміння виконувати обстеження відповідно до галузі фізичної терапії, тестування, огляд та реєструвати отримані результати із застосуванням медичної документації;

- вміння формулювати цілі, складати, обговорювати та пояснювати програму фізичної терапії;

- вміння безпечно та ефективно реалізовувати програму фізичної терапії;

- вміння пристосовувати навантаження до рівня фізичної сили та витривалості пацієнта, контролювати тривалість та інтенсивність реабілітаційних заходів для забезпечення їх відповідності загальному стану здоров'я, функціональним потребам і результатам обстеження;

- вміння проводити оперативний та поточний контроль стану пацієнта відповідними засобами та методами;

- реєструвати отримані результати із застосуванням медичної документації;

- вміння допомогти пацієнту зрозуміти власні потреби та реалізувати їх; здатність здійснювати науково-дослідну та викладацьку діяльність.

Варто сказати, що не існує єдиного узгодженого визначення та переліку ключових компетентностей. Під час симпозіуму Ради Європи на тему Ключові компетентності для Європи, було визначено такий орієнтовний перелік ключових компетентностей. Вивчати, шукати, думати, співпрацювати, братися за справу, адаптуватися. Запроєктована на даній основі освіта буде забезпечувати не тільки розрізнену між дисциплінами, а й цілісну компетентнісну освіту. Освітні компетентності майбутнього фізичного терапевта будуть відігравати багатофункціональну міждисциплінову роль, що виявляється не тільки в освітньому середовищі, а й у родині, у дружньому колі, у майбутніх виробничих стосунках.

Висновок. Професійна компетентність майбутніх фахівців фізіотерапевтів розуміється як система знань та професійних вмінь за фахом, правильне розуміння майбутніми фахівцями з фізичної терапії своїх професійних компетентностей визначається як необхідність для подальшого розвитку з фізичної терапії з метою зміцнення, відновлення та збереження здоров'я.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гук С. Професійні функції фахівця з фізичної реабілітації. *Педагогічна освіта : теорія і практика*. 2013. Вип. 14. С. 66–70.
2. Белікова Н. Організація практичної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'я-збережувальної діяльності. *Освітологічний дискурс*. 2014. № 2. С. 13–22. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/osdys_2014_2_4.
3. Бугеря Т. Формування готовності фахівців з фізичної реабілітації до професійної діяльності на основі міжпредметних зв'язків. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2011. № 1. С. 17–20.
4. Вовканич А. Особливості підготовки фахівців з фізичної реабілітації. *Науковий потенціал вищої школи : зб. наукових праць VI міжвузівської науково-практ. конф. Миколаїв, 2010*. С. 18–19.
5. Городинський С. Багатогранність процесу практичної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації. *Молодий вчений*. 2015. № 1 (16). С. 196–199.
6. Герцик А. Організаційно-методичні аспекти підготовки бакалаврів фізичної реабілітації в Канаді : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.03 / Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України, 2006. 21 с.
7. Д'яченко Т. Стан вивчення проблеми підготовки фахівців-реабілітологів в освітньому просторі України. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2007. № 10. С. 38–41.
8. Кобелев С. Перспектива розвитку фізичної терапії у системі охорони здоров'я України. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2011. № 5. С. 39–42.
9. Крупа В. Визначення сутності та змісту формування професійної компетентності майбутніх фахівців фізичної реабілітації. *Педагогічні науки. Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України. Серія Педагогічні та психологічні науки*. 2014. № 4(73). С. 176–187.
10. Міхеєнко О. Котелевський В. Модель професійної підготовки майбутніх фахівців зі здоров'я людини до застосування здоров'язміцнювальних технологій. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2014. № 9. С. 41–46.
11. Ороховський В. Бурцева Л. Проблеми навчально-професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2009. № 5. С. 195–198.
12. Фастівець А. Формування діагностичної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04. Полтава, 2015. 22 с.

REFERENCES

1. Huk S. (2013) Profesiini funktсии fakhivtsia z fizychnoi reabilitatsii. [Professional functions of a specialist in physical rehabilitation]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka*. Vyp. 14. S. 66–70. [in Ukrainian].
2. Bielikova N. (2014) Orhanizatsiia praktychnoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi reabilitatsii do zdorovi-azberezhuvalnoi diialnosti. [Organization of practical training of future specialists in physical rehabilitation for health care activities]. *Osvitohichnyi diskurs*. 2014. № 2. S. 13–22. Rezhym dostupu: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/osdys> [in Ukrainian].
3. Buheria T. (2011) Formuvannia hotovnosti fakhivtsiv z fizychnoi reabilitatsii do profesiinoi diialnosti na osnovi mizhpredmetnykh zviazkiv. [Formation of readiness of physical rehabilitation specialists for professional activity based on interdisciplinary connections] *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*. № 1. S. 17–20. [in Ukrainian].
4. Vovkanych A. (2010) Osoblyvosti pidhotovky fakhivtsiv z fizychnoi reabilitatsii. [Peculiarities of training specialists in physical rehabilitation]. *Naukovyi potentsial vyshchoi shkoly: zb naukovykh prats VI mizhvuzivskoi naukovo-prakt. Konf*. S. 18–19. [in Ukrainian].
5. Horodynskiy S. (2015) Bahatohrannist protsesu praktychnoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi reabilitatsii. [The versatility of the process of practical training of the future specialists in physical rehabilitation]. *Molodyi vchenyi*. № 1 (16). S. 196–199. [in Ukrainian].
6. Hertsyk A. (2006) Orhanizatsiino-metodychni aspekty pidhotovky bakalavriv fizychnoi reabilitatsii v Kanadi: [Organizational and methodical aspects of training bachelors in physics rehabilitation in Canada] : Avtoref. dys. ... kand. nauk z fiz. vykhovannia i sportu: 24.00.03. Nats. un-t fiz. vykhovannia i sportu Ukrainy, 21 s. [in Ukrainian].
7. Diachenko T. (2007) Stan vyvchennia problemy pidhotovky fakhivtsiv-reabilitolohiv vosvitnomu prostori Ukrainy. [The state of studying the problem of training rehabilitation specialists in educational space of Ukraine]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*, № 10. S. 38–41. [in Ukrainian].
8. Kobeliev S. (2011) Perspektyva rozvytku fizychnoi terapii u systemi okhorony zdorovia Ukrainy. [Prospects for the development of physical therapy in the health care system of Ukraine] *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*, № 5. S. 39–42. [in Ukrainian].
9. Krupa V. (2014) Vyznachennia sutnosti ta zmistu formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv fizychnoi reabilitatsii. [Determination of the essence and content of the formation of professional competence of future physical rehabilitation specialists] *Pedahohichni nauky. Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Serii Pedahohichni ta psykholohichni nauky*, № 4(73). S. 176–187. [in Ukrainian].
10. Mikheienko O. (2014) Kotelevskiy V. Model profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv zi zdorovia liudyny do zastosuvannia zdoroviazmitsniuvalnykh tekhnolohii: [Model of professional training of future specialists in human health for

the use of health-enhancing technologies] Pedagogika, psykholohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu, № 9. S. 41–46. [in Ukrainian].

11. Orokhovskiy V. (2009) Burtseva L. Probemy navchalno-profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi reabilitatsii. [Problems of educational and professional training of future specialists in physical rehabilitation]. Pedagogika, psykholohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu, № 5. S. 195–198. [in Ukrainian].

12. Fastivets A. (2015) Formuvannia diahnostychnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi reabilitatsii v protsesi vyvchennia profesiino-oriietovanykh dystsyplin. [Formation of diagnostic competence of future specialists in physical rehabilitation in the process of studying professionally oriented disciplines] avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : 13.00.04. 22 s. [in Ukrainian].